

DESPRE TEATRUL NEOLITIC**Costache Buraga**

Din "Istoria teatrului în România", volumul I. pagina 14, rândul 3, aflăm că teatrul se numește "... reprezentarea scenică în care este prezentă o tramă dramatică și un interpret actor"¹.

Aceeași carte, la aceeași pagină, în rândurile 4 - 5, zice că o treabă unde "omul folosește chiar trupul său pentru a înfățișa un animal este teatrul"².

Pe o oală mare de la Trușești se văd cinci arktantropi care joacă.

Despre fiecare din ei, Petrescu Dâmbovița zice că nu este unul ci "... figurile feminine și masculine împreunate"³.

Tot despre fiecare din ei, Vladimir Dumitrescu zice că "reprezintă contopirea rituală a două corpuri umane văzute din spate, în actul procreației"⁴.

Iar pentru Anton Nițu fiecare din acei arktantropi este un "cuplu" din "figuri în relief în dispoziție axială"⁵.

Pe olărie neolitică vedem și lykantropi.

Despre ei, despre lykantropi, Vladimir Dumitrescu zice că "sugerează actul nașterii"⁶, iar despre coada lor, Anton Nițu zice că este "ax"⁷.

Lykantropia și arktantropia sunt părți însemnate ale teatrului neoliticilor.

Din teatrul cu arktantropi și din teatrul cu lykantropi ne putem închipui ceva din felul vieții trăitorilor de acum 5 - 7 milenii în urmă, dar chiar drept cum era ea (acea viață) o putem pricepe privind panorama ce ne-o zugrăvește un cântec - teatru păstrat prin părți buzoiene și cules în luna mai, anul 1896 din satul Luciu, de către învățătorul Cr. Stănescu. Data aceasta trebuie ținută minte, căci vom avea nevoie de dânsa la cântărirea cuvintelor cântecului - teatru pe care acum vi-l arătăm⁸.

Iacătă-lă-i:

"La cel măr mare rotat,⁹
Mult sobor s-au adunat.¹⁰
Dar soboru de ce-mi este?
Tot di fete și neveste.¹¹
În zarea soarelui se uită,
Frumos păun că-mi zărea,¹²
Frumușel frumușel și-mpodobit
Car' n-am văzut de când sânt.
Până seama mai lua,
El tare s-apropia,
Nimeni nu mi-l cunoștea.
Iacătă că-mi ajungea,
Frumos salutu-și făcea,
Bună ziua că-și dădea¹³
Și nimeni nu-i mulțumea,¹⁴
Să făcea a nu-l vedea.¹⁵
Numai el mi s-au avut
Mică pruncă ibomnică,¹⁶
Numai ea că-i mulțumea.
- Mulțam, Voinea, voinicește,

Discalică haiducește,
 Leagă-ți calul de-acolea,
 De-acolea de cea mlădiță,
 Cea mlădiță de măr dulce,¹⁷
 De-acolea nu s-o mai duce.
 Hai, în horă să jucăm:
 Nu te prinde lângă mine
 Și te prinde-a treia mână,¹⁸
 Să venim față la față,¹⁹
 C-așa D-zeu ne-nvață;
 Să venim gene la gene,
 C-așa D-zeu ne cere.
 Săzi, tu, murgule, legat
 (Vers indescifrabil)
 June-n sat necununat;
 Că eu de m-oi cununa,
 Ție drumul că ți-oi da,²⁰
 Pân' coasta costeiului,
 Pân' floarea ghizdeiului.²¹
 Și țe-i păste ce-i cunoaște²²
 Și-i bea apă di pă piatră²³
 Și te-i face lat în sapă,²⁴
 Bată-ți coada chișăta²⁵
 Și coama genunchile.²⁶
 Leruileo, Doamne.

DESLUȘIRI ȘI TRIMITERI LA IZVOARE

1. *Istoria teatrului în România*. Editura Academiei. 1965, p. 14.
2. *Ibidem*.
3. *SCIV*, 1954, nr. 1 - 2. Anul V, ianuarie - iunie, p. 7/13.
4. Vladimir Dumitrescu: *Arta culturii Cucuteni*. Editura Meridiane, București, 1979, p. 82- 83, text la fig. 171 și p. 106, coloana I, 171.
- Vladimir Dumitrescu, *Arta neolitică în România*, Ed. Meridiane, București, 1968, p. 70- 71 și fig. 79.
5. *SCIV*, 1967, 4, Tomul 18, , p. 552/4, p. 554/6.
6. Vladimir Dumitrescu, *Arta culturii...*, p. 82 și 81, fig. 63 c.
7. *SCIV*, 1967, 4, Tomul 18, p. 551, fig. 1 și p. 552/4.
8. Adrian Fochi: *Datini și eresuri populare de la sfârșitul secolului al XIX-lea*, Editura Minerva, p. 97, Titlul: "Fata și ibovnicul"
9. S. Florea Marian în "*Nunta la români*", București, 1890, p. 745 - 765. Vorbește despre "Mărul de cununie". Obicei păstrat și azi prin Transilvania.
10. Dictionarele noastre nu știu că "sobor" înseamnă și "Horă", dar o variantă a cântecului citat, aflat în aceeași carte, la p. 96, coloana II, versurile 63-67 sună așa: "Vino-n sobor și te prinde:/ Nu te prinde lângă mine,/ Și te prinde-a treia mână,/ Să . câtăm față la față? C-așa D-zeu ne-nvață"

11. Întâmplarea se petrece în matriarhat.
12. Dovadă că în neolitic pe la noi erau păuni.
13. "Bună ziua" se "dă", nu se "spune", cum fac azi crainicii de pretutindeni.
14. La "buna ziua" se mulțamește, nu se răspunde, tot cu "bună ziua"
15. Dovadă că priveliștea arătată de cântec era pusă la cale ca un joc teatral.
16. În matriarhat, logodna se săvârșea chiar de la naștere, ori măcar de mici.
17. Și azi, casele care nu și-au schimbat făcătura strămoșească au dinaintea ferestrelor doi meri dulci. (dulci, nu altfel). Sunt un soi de mere ce se mânâncă de cum ies din floare și până toamna târziu. Acelea se cheamă "dulci"
18. Dacă fata îl dăscălește pe flăcău înseamnă că primim o întâmplare din matriarhat.
19. Cuvintele: "Nu te prinde lângă mine/ Și te prinde-a treia mână,/ Să venim față la față," răstoarnă tot ce au spus arheologii despre horele în șase.
20. Întâmplarea se petrece pe vremurile când tinerii se inițiau și în prinderea cailor sălbatici. Aici un tânăr a prins un tarpan (un cal sălbatic), l-a încălecat și a venit așa la sobor.
21. Dicționarul explicativ crede că vorba "ghizdei" are etimologie necunoscută, dar dacă strămoșii noștri o foloseau povestind întâmplări din matriarhat, nu înseamnă că o avem tocmai de atunci?
22. Calul este sălbatic și slobod fiind, paște ce știe, dar legat fiind, nu paște ce vrea. Flăcăul, dacă a prins calul și-l călărește, soborul adunat hotărăște dacă merită a fi cununat cu cine de prunc era logodit.
23. Slobod fiind, se putea duce să beie apă limpede, adică de pe piatră.
24. Săpă este copita calului. Rusescul "kopîte", "copite", vine din "kopat", care înseamnă "a săpa"
25. Este vorba depre calul sălbatic (despre tarpan).
Tarpanul trăia pe aici și avea copitele late și coama și coada lungi. Vezi:
Alexandru Filipașcu: *"Sălbăticiuni din vremea strămoșilor noștri"*, p. 172-173.